I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

577. PLENARNO ZASEDANJE EVROPSKEGA EKONOMSKO-SOCIALNEGA ODBORA, 22. 3. 2023–23. 3. 2023

Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Združeni za demokracijo

(2023/C 184/01)

Poročevalci: **Stefano MALLIA (MT-I)**
Oliver RÖPKE (AT-II)
Séamus BOLAND (IE-III)

Pravna podlaga	člen 50 Poslovnika
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	23. 3. 2023
Plenarno zasedanje št.	577
Rezultat glasovanja	
(za/proti/vzdržani)	181/0/5

Okrevanje po pandemiji, demokratične vrednote, državljanski prostor, svoboda medijev, raznolikost in liberalna demokracija so ogroženi tako v EU kot zunaj njenih meja. Od začetka vojne na evropskih tleh se je stanje poslabšalo, saj manj kot 50 % svetovnega prebivalstva živi v demokratičnih sistemih.

Medtem ko je svet še naprej priča grozljivi vojni v Ukrajini in njenim pogubnim humanitarnim, družbenim in gospodarskim posledicam, EESO poziva k okrepitvi demokracije in demokratičnih vrednot.

Izredna mobilizacija organizacij civilne družbe EU, ki ponujajo humanitarno, logistično in medicinsko pomoč ukrajinskemu prebivalstvu, je pokazala, kako pomembna je dobro povezana, učinkovita in živahna civilna družba. Ne le v Ukrajini, tudi v Iranu, Belorusiji in Moldaviji so lokalna gibanja, ki se borijo za demokracijo, z njihovo krepitvijo pa se hkrati krepi demokracija.

Zdaj je bolj kot kdaj koli prej pomembno vlagati v to, da bi demokracije postale odpornejše in bi bile zmožne bolje zaščititi naše temeljne pravice, graditi trajen mir in stabilnost ter na koncu zagotavljati blaginjo za vse.

Nobenega dvoma ni, da moramo skupaj razmisliti o novih pristopih za krepitev struktur participativne demokracije. Močna, neodvisna in raznolika civilna družba je pomembnejša kot kdaj koli prej in ključen pogoj za aktivno državljanstvo ter odporno demokracijo, ki lahko varuje pravno državo, temeljne pravice, svobodo izražanja in integriteto našega demokratičnega načina življenja. Demokracija v EU je neločljivo in nepreklicno povezana z načeli enakosti, pravičnosti, spoštovanja človekovih pravic in nediskriminacije, ki so določene v členu 2 PEU.

V času kompleksnih sprememb in izzivov je lahko posvetovalna/participativna demokracija eden od sestavnih delov nujnih sistemskih sprememb. Če se učinkovito uresničuje, lahko oblikovalcem politike omogoči, da sprejemajo težke odločitve o najbolj perečih političnih problemih in povečajo zaupanje med državljani ter vlado, kot dokazujejo številni primeri. Pogoj za to pa je, da se zagotovita upoštevanje raznolikosti mnenj in pravica do njihovega svobodnega izražanja. Toda participativna demokracija ni zdravilo za vse. Demokratične družbe se soočajo z vrsto različnih izzivov, ki zahtevajo različne oblike udeležbe. Pri demokratičnem upravljanju je treba torej uporabljati različne mehanizme v različne namene, da se izkoristijo njihove prednosti in pomanjkljivosti.

Skupaj moramo poiskati novo ravnovesje med predstavniško, participativno in neposredno demokracijo.

V sklepih Konference o prihodnosti Evrope, ki so bili sprejeti 9. maja 2022 in se nanašajo na evropsko demokracijo, zlasti v predlogih 36 in 39, **sta bila določena cilja, da je treba povečati udeležbo državljanov in okrepiti strukture za participativno demokracijo ter posvetovanja**. Evropski ekonomsko socialni odbor (EESO) želi – ob upoštevanju rezultatov te konference in glede na pomembno vlogo, ki jo ima že zdaj –, orisati različne možnosti, ki bi lahko služile kot podlaga za institucionalne reforme, ki bi bile najbolj usklajene z njegovimi cilji.

V tem okviru in na podlagi dnevov civilne družbe v letu 2023 Evropski ekonomsko-socialni odbor:

1. poziva k učinkovitemu izvajanju člena 11 PEU, vključno z **evropsko strategijo za civilno družbo** in evropskim statutom za združenja, da bi različne gradnike povezali v resnično spodbujajoč in vključujoč okvir, s tem ponovno vključili civilno družbo in vodili strukturiran dialog z njo v vseh institucijah EU, tudi v obliki vabil organizirani civilni družbi za sodelovanje predvsem na socialnih vrhih in konferencah na visoki ravni. Za bolj smiselno in širše vključevanje civilne družbe so pomembni tudi viri. Organizacije civilne družbe potrebujejo boljše možnosti financiranja ter pravične in pregledne politične okvire, vključno s čezmejno zaščito, da se povečajo zmogljivosti in odpornost vseh teh organizacij, tudi mladinskih in prostovoljskih ter organizacij socialne ekonomije. Potreben je tudi dostop do prožnih in vzdržnih virov, bodisi zasebnih ali javnih;

2. poudarja, da je treba okrepiti ključno vlogo organizirane civilne družbe in socialnih partnerjev pri podpori posvetovalne demokracije, ki dopolnjuje predstavniško, da se še izboljša civilni dialog v vseh državah članicah in na ravni EU. Vpliv in moč evropskih demokracij temeljita na trdnem in obsežnem sodelovanju med EU ter njenimi državami članicami, ki mora pomagati krepiti zmogljivosti organizacij civilne družbe, ki so, če so neodvisne, „varuhinje skupnega dobrega“ in imajo ključno vlogo pri iskanju trajnostnih rešitev, spodbujanju družbenih inovacij in krepitvi vzajemnega zaupanja znotraj družb. Organizacije civilne družbe tudi pomagajo pri razvoju procesov, zagotavljajo strokovno znanje za bolj raznolike razprave in spodbujajo participativno demokracijo, kot je določeno v Pogodbah;

3. poziva k celostnemu in sodelovalnemu pristopu k izobraževanju in usposabljanju, da bi se soočili s sedanjimi izzivi. Evropsko politiko za znanja in spretnosti bi bilo treba oblikovati skupaj z organizacijami civilne družbe in socialnimi partnerji, ki imajo politični kapital in praktično znanje ter poznajo trenutne potrebe in pomanjkljivosti; v zvezi s tem poziva, naj se leto 2025 razglasi za evropsko leto prostovoljstva, saj ima ta sektor ključno vlogo pri razvoju neformalnih znanj in spretnosti;

4. poudarja, da so prečna znanja in spretnosti resnično steber participativne in posvetovalne demokracije: sodelovanje, kritično razmišljanje, reševanje problemov, demokratično in skupno upravljanje, reševanje konfliktov, državljanska vzgoja in medijska pismenost. Te spretnosti so osrednjega pomena za boj proti nedemokratičnim težnjam, spodbujanje evropskih vrednot in premoščanje sedanjih družbeno-gospodarskih ter političnih razlik. Hkrati organizacijam civilne družbe in socialnim partnerjem omogočajo, da s posvetovalnimi ali participativnimi orodji sooblikujejo politike, s čimer se dosežejo odgovornost, preglednost in aktivno državljanstvo;

5. se zavezuje, da bo pomagal še naprej razvijati orodja za krepitev participativne in posvetovalne demokracije, kot so evropska državljanska pobuda in javna spletna posvetovanja EU, ki morajo biti popolnoma dostopna, splošna javnost pa mora biti seznanjena z njimi;

6. opozarja na pomen evropskih volitev leta 2024 in ključno vlogo organizacij civilne družbe pri spodbujanju volilne udeležbe ter proevropske naravnanosti, pa tudi v boju proti volilni abstinenci in dezinformacijam. Evropske politične družine poziva, naj v svojih volilnih programih izpostavijo vlogo organizacij civilne družbe pri spodbujanju demokratičnega življenja;

7. znova izraža pripravljenost, da skupaj z organizacijami širše civilne družbe in institucijami EU gradi mostove, ki bi omogočali razprave o evropskih projektih z državljani, tudi s tistimi, ki jih je treba še prepričati in jih doseči v njihovih skupnostih, na njihovih ozemljih ter mestih in vaseh. Zato je nujno ustvariti možnosti za sodelovanje v javnih razpravah in spodbujati kulturo sodelovanja na vseh ravneh;

8. Komisija bi morala na interni ravni imenovati kontaktne osebe, pristojne za civilni dialog, ter skupaj z državami članicami spodbujati krepitev struktur za civilni dialog in podpreti njihovo vzpostavljanje, če še ne obstajajo; v ta namen bi morale države članice izkoristiti evropska sredstva. Ta pobuda bi povečala ozaveščenost in kakovost civilnega dialoga, kar bi Komisiji in državam članicam pomagalo bolje razumeti koristi, ki jih ima lahko dober civilni dialog za oblikovanje politik. Civilni dialog bi okrepile tudi raziskave in dejavnosti spremljanja, s katerimi bi se opredelili in izmenjevali primeri dobre prakse;

9. v zvezi s tem opozarja, da je vključevanje mladih in mladinskih organizacij posebnega pomena za mobilizacijo mladih volivcev in tistih, ki volijo prvič. Za polno zastopanost je treba podpreti rešitve, ki omogočajo široko vključevanje in spodbujajo enake priložnosti na tem področju. Doseči je treba tiste, ki so najbolj oddaljeni od središč odločanja, ter jih vključiti v razprave. Večja udeležba na lokalni ravni se zdi nujna;

10. poziva tudi Evropski parlament, Evropski svet in države članice, naj nemudoma spremenijo Akt o volitvah iz leta 1976 ter pojasnijo načela univerzalnosti, neposrednosti in tajnosti volitev. To bi omogočilo uporabo standardov po vsej EU, s čimer bi bila volilna pravica zagotovljena tudi invalidom;

Na podlagi zgornjih priporočil in Konference o prihodnosti Evrope EESO:

11. meni, da je pred kratkim (27. oktobra 2022) podpisan protokol o sodelovanju z Evropsko komisijo obnovljena politična zaveza za prispevek k evropski politični agendi in glavnim ciljem ([1]), ambicijam in prizadevanjem Evrope, namreč zgraditi Evropsko unijo, ki bo konkurenčna, gospodarsko uspešna, socialno vključujoča in okoljsko trajnostna, hkrati pa bo zagotovila, da bodo prehod na podnebno nevtralnost, digitalizacija in podnebne spremembe socialno pravične, evropski zeleni dogovor in politika digitalnega desetletja pa za vse Evropejce uspešna. Evropsko unijo morata usmerjati evropski steber socialnih pravic in agenda za konkurenčnost, politična načrta, ki zagotavljata, da nihče ne bo zapostavljen;

12. je pripravljen in – zdaj bolj kot kdaj koli prej – pristojen, da deluje kot ključno vozlišče za udeležbo državljanov in organizirane civilne družbe, kamor sodijo tudi prihodnji državljanski forumi. Namen takšnega vozlišča bi bil razširjati učinke tekočih posvetovanj z državljani, ki jih organizirajo Evropska komisija in druge institucije, pa tudi sistematično zbirati povratne informacije od evropske civilne družbe o vseh najpomembnejših prednostnih nalogah in politikah na evropski politični agendi. To bo pomagalo okrepiti zaupanje javnosti v projekt in institucije EU, saj bodo državljani dobili možnost, da učinkovito sodelujejo pri javnem odločanju. EESO bi kot gostitelj s pomočjo zunanjih strokovnjakov ter predstavnikov organizacij civilne družbe usmerjal, nadzoroval, oblikoval, organiziral, izvajal in spodbujal posvetovalne procese. Ta ponudba izhaja zlasti iz končnega poročila Konference o prihodnosti Evrope, sprejetega 9. maja 2022, ki izrecno poziva k okrepitvi institucionalne vloge EESO in njegovemu opolnomočenju, da bo spodbujal in zagotavljal dejavnosti participativne demokracije, kot so strukturiran dialog z organizacijami civilne družbe in državljanski forumi. S tega vidika bi bilo treba v okviru ocen politik EU po možnosti pregledati priporočila iz mnenj EESO na lastno pobudo in raziskovalnih mnenj, pripravljenih na zaprosilo Komisije;

13. meni, da bi se lahko na državljanskih forumih in v posvetovanjih z organizacijami civilne družbe osredotočili na oblikovanje agende, kot je priprava delovnega programa Komisije, ali pa bi se jih povezalo z življenjskim ciklom ključnih zakonodajnih prednostnih nalog. Prispevek državljanov bi bil lahko najkoristnejši v predzakonodajni fazi, da se omogočijo posvetovanja in priprava priporočil še pred nekaterimi ključnimi (zakonodajnimi) predlogi. V ta namen bi lahko državljanski forumi in posvetovanja z organizacijami civilne družbe potekali na podlagi letnega načrta in časovnega razporeda, ki bi ju pripravil EESO v sodelovanju z evropskimi institucijami. Lahko bi vključevali konkretna zaprosila Evropske komisije, Evropskega parlamenta ali Sveta Evropske unije ali pa bi potekali na pobudo EESO ali njegove partnerske institucije, tj. Evropskega odbora regij;

14. ponavlja, da bi se cikel dejavnosti lahko začel hkrati z govorom o stanju v Uniji in z izjavo o nameri z vidika delovnega programa Evropske komisije za leto, ki sledi. Posvetovanja bi potekala v prvi polovici leta, ki sledi;

([1]) Člena 2 in 3 Pogodbe o Evropski uniji.

15. za dopolnitev orodij, namenjenih krepitvi pravne države, bo drugim institucijam EU še naprej predlagal uvedbo letnega foruma EU o temeljnih pravicah, človekovih pravicah in pravni državi. Ta forum bo izboljšal spremljanje, saj bodo nosilci odločanja EU od organizacij civilne družbe in lokalnih organizacij iz vseh držav članic EU že zgodaj dobili opozorilo glede dosledne in pregledne uporabe člena 2 PEU. Evropsko komisijo poziva, naj v prihodnji pregled akcijskega načrta za evropsko demokracijo vključi poglavje o civilni družbi. Poleg tega bo EESO imel pomembno vlogo pri spremljanju pristopnega procesa držav kandidatk in bo spodbujal smiselne razprave z vpletenimi stranmi, da bi zagotovil spoštovanje evropskih vrednot, vključno s pravicami narodnih in etničnih manjšin;

16. uvedel bo teden evropske civilne družbe, da bi povečal svoj pomen, ki ga ima kot dom evropske civilne družbe, in domet svojih vodilnih pobud, kot so dnevi civilne družbe, dan evropske državljanske pobude, „Vaša Evropa, vaš glas!“ in nagrada za civilno družbo. Ta pobuda bo združila ključne akterje iz evropskih in nacionalnih organizacij civilne družbe ter bo forum za dialog o vprašanjih, ki so pomembna za akterje civilne družbe na evropski ravni. EESO si bo prizadeval za okrepitev dejavnosti na lokalni ravni, da bi v čim večji možni meri dosegel tiste, ki imajo omejene možnosti za sodelovanje v razpravah o evropskih vprašanjih, in zagotovil, da se bodo njihova stališča upoštevala v postopkih odločanja.

V Bruslju, 23. marca 2023

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG